

Bokrecensioner

Thomas Lundén, "Makten över marken"

Författaren är adjungerad professor i politisk och etnisk geografi, verksam vid Stockholms universitet. Boken är utgiven på Studentlitteratur 1997, omfattningen är 175 sidor.

Boken recenseras av Patrik Johansson, forskarstuderande vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet och filosofie kandidat i geografi.

Stater, kommuner och dagis är inte bara organisationer, de är ytor också. Det glöms ibland bort i diskussionen om resultatenheter, budgetprinciper, nedskärningar, organisationsförändringar och skattetryck.

En kommunledning har viss bestämmanderätt över fastigheterna som invånarna i kommunen äger. Det har staten, inpendlare, daghem, turister och byråkrater i Bryssel med. I "Makten över marken" tar Thomas Lundén sig an att förklara hur denna bestämmanderätt formas och fördelas, hur politik påverkar makten över rummet och hur rummet påverkar politiken.

Geografi som vetenskap har som syfte att beskriva jorden, med Thomas Lundéns ord "... att förklara företeelsers belägenhet på jordytan".

Till skillnad från andra vetenskapare har geografen nästan rätt när hon säger om sitt ämne att det är allt. Geografi och geografiska perspektiv är intressanta eftersom de går att applicera på i stort sett alla och allas problem.

Geografins enda begränsning är att dess problem eller förklaringar måste ha med rummet att göra. Framför själva ordet och vetenskapen geografi kan vilket prefix som helst sättas, som i natur-, tids- och kulturgeografi eller som i "Makten över marken", politisk geografi.

Thomas Lundén tar sin läsare med hit och dit i rummet jorden. Han går igenom och förklarar olika aspekter på den politiska geografien. Han beskriver vad rum betyder, vad som påverkar rummet och vad rum-

met påverkar. Kort sagt ges en översikt av ämnet politisk geografi, vilket i boken förklaras så här:

"Våra dagliga liv är fyllda av rörelser inom och över territorium som styrs av regler, bestämda av människor i samarbete eller makt-kamp. Det är läran om dessa regler och deras återverkningar i rummet som jag vill kalla politisk geografi" (sidan 7).

Framställningen är fylld med belysande exempel från de olika verkligheter som vi människor lever i. De begrepp som används förklaras och härleds på ett klargörande och intresseväckande sätt. Ett exempel ibland mängden är skillnaden på den domän hotellgästen förfogar över fram till 12.00 avresedagen och på den domän en president är satt att styra. Ett annat är palestiniernas försök att få bestämma över den mark de bebor jämfört med exempelvis schweizarnas folkomröstningsinstitut. I ett tredje exempel belyses gränsproblematikens olika skepnader. Å ena sidan den sydkoreanske bonden som vid Nordkoreas gräns odlar sin täppa, ackompanjerad av skrånande propaganda från stora högtalare på andra sidan gränsen. Å andra sidan den dalsländske bonden som ibland handlar i Norge och undrar hur momsens ska hanteras.

De perspektiv som lyfts fram är ofta oväntade men ändå logiska och får mig att undra över varför jag inte tänker så oftare. På så sätt är boken nyttig. Läsaren får sig en ordentlig genomkörare av hur rummet påverkar och påverkas av det dagliga livet. Det är välgörande för vem som

helst.

Det är också här problemet med boken finns. Horatius sade: "Att veta allt är oss inte förunnat". Det gäller även Thomas Lundén, vilket framförallt märks i de delar av boken där han beskriver "utompolitisk påverkan" på samhället. Diskussionen om marknadens påverkan på rummet till exempel är något tunn. Vad marknaden är - hur den fungerar, om den fungerar, hur den kan styras om den kan styras med mera - finns bättre beskrivet i andra böcker.

Men så är det med översikter, de kan inte och ska inte vara djuplodande. Då förlorar de sin generella prägel. Samtidigt är boken något av ett debattinlägg - för den politiska geografin. Texten håller en ton som söker övertyga läsaren om hur viktigt ämnet politisk geografi är, och att det ses som viktigt alltför sällan och av för få. Kanske är det så att en författare som söker övertyga en läsare om ett ämnes värde samtidigt som ämnet ska presenteras måste använda relativt snäva definitioner, annars blir det för stort, för tungt och för snårigt. Det är i så fall både en styrka och ett problem. Läsaren blir informerad, förhoppningsvis även intresserad, men mest på ytan. Den mer initierade läsaren saknar visst djup. Som bekant finns det ett överflöd av böcker. Alla kan inte läsas av alla. Den här förtjänar dock läsas av många.